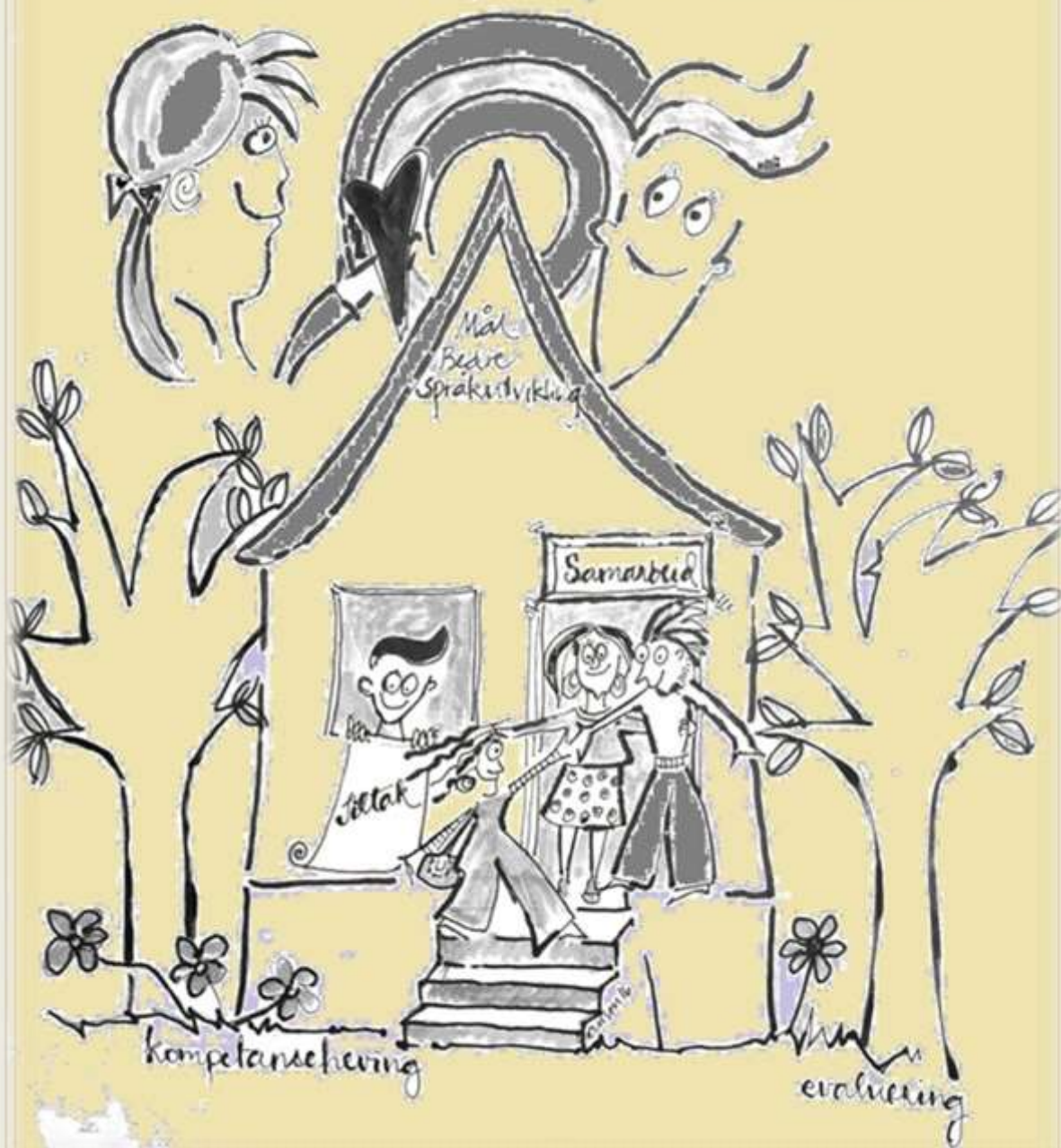

SPRÅK I FOKUS

(fritt etter Barnebyggmesteren)

"Flerspråklig arbeid i barnehagene i Marker"

Februar 2016

Skrevet av: Språkgruppe barnehagene i Marker kommune

MARKER KOMMUNE

Innhold

<i>Innledning</i>	<i>side 2</i>
<i>Politiske føringer</i>	<i>side 2</i>
<i>Modell for språkopplæringen</i>	<i>side 5</i>
<i>Tiltak barn</i>	<i>side 8</i>
<i>Tiltak personalet</i>	<i>side 13</i>
<i>Teoretisk forankring</i>	<i>side 15</i>
<i>Kildehenvisninger</i>	<i>side 17</i>
<i>Vedlegg 1</i>	<i>side 18</i>
<i>Vedlegg 2</i>	<i>side 19</i>

MARKER KOMMUNE

Innledning

Det norske samfunnet har de siste årene blitt mer sammensatt og komplekst enn tidligere. Ulike språklige, kulturelle og religiøse uttrykk preger samfunnet. Barnehagene må være i stadig endring og utvikling for å kunne møte dette mangfoldet.

Barnehagene skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Det er viktig at barnehagene ser på språklig og kulturelt mangfold som en ressurs for alle barn. Vi skal være bevisst på at det er mer som er felles og som forener oss mennesker, enn det som er forskjellig. Det er en berikelse for alle barn å kunne få ta del i mangfoldet og fellesskapet.

Personalets holdninger, verdier og kunnskaper er avgjørende for kvaliteten på det pedagogiske arbeidet. Ønske om og vilje til å møte alle barn og foreldre på en måte som sikrer likeverd og mulighet til medvirkning og medbestemmelse er nødvendig. For å fremme språklig og kulturelt mangfold må personalet vise interesse for og skaffe seg kunnskap om barnas språk og kultur, og i samarbeid med foreldrene bruke denne kunnskapen i barnehagen.

Politiske føringer

Barnehagen er den viktigste integrerings- og språkopplæringsarena for barn i førskolealder. Språkstimuleringstiltak bør derfor tilbys i barnehagen. Et delmål med tilskuddsordningen er å stimulere kommunene til å rekruttere flere minoritetsspråklige barn til barnehagen. Et annet delmål er å bidra til at kommunene utformer helhetlige tiltak på tvers av de ulike tjenestetilbudene. Samarbeid mellom helsestasjon, barnehage, skole og språkopplæring for foreldre er nødvendig for å tilrettelegge et helhetlig, målrettet og mest mulig effektivt tilbud til minoritetsspråklige barn og familier.

Her finner du offentlige dokumenter og styringsdokumenter som omhandler flerspråklige og flerkulturelle perspektiver knyttet til barn og foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn og barnehagens ansvar og rolle.

Meld.St. 24 (2012-2013): Framtidens barnehage

Denne stortingsmeldingen peker på at en god kvalitetsbarnehage kan gi alle barn like muligheter og bidra til å utjevne sosial ulikhet. Regjeringen er opptatt av å nå alle førskolebarn, blant annet for å sikre at de behersker norsk så godt som mulig ved skolestart. Meldingen framhever at et barn som får mulighet til å videreutvikle førstespråket samtidig som det lærer et nytt språk, vil få støtte til en god utvikling av andrespråket. Dette er viktig for

MARKER KOMMUNE

identitetsutviklingen og har stor betydning for barnets læring. Se særlig kapittel 7; Personalets kompetanse og kapittel 8; Barnehagens innhold. [Les meldingen her.](#)

Meld.St. 6 (2012-2013): En helhetlig integreringspolitikk. Mangfold og fellesskap

Innvandring har bidratt til at Norge har fått en mer mangfoldig befolkning. Denne meldingen til Stortinget handler om muligheter og utfordringer som følger med å være et land og samfunn med innvandring. Meldingen presenterer prinsipper og rammer for framtidens politikk for mangfold og fellesskap, og gir en helhetlig framstilling av regjeringens integreringspolitikk. Barnehage er særlig omtalt i kapittel 4; Barnehage og utdanning. [Les meldingen her.](#)

NOU 2010:7 Mangfold og mestring. Flerspråklige barn, unge og voksne i opplæringssystemet

Østbergutvalgets rapport foreslår tiltak for bedre opplæring av flerspråklige barn, unge og voksne. Barnehage er særlig omtalt i kapittel 7. [Les mer her](#)

St. meld. nr. 41 (2008-2009) Kvalitet i barnehagen

Denne meldingen peker på at "språkstimulering er en av barnehagens viktigste oppgaver" og at regjeringen har som mål at "alle barn bør beherske norsk før de begynner på skolen". Det understrekes at barnehagen må kunne tilby barna et rikt språkmiljø slik at de kan utvikle språkene sine på en god måte. Et rikt språkmiljø forutsetter at personalet har god kompetanse innen språk og flerspråklighet, og kunnskap om hvordan de kan tilrettelegge for

MARKER KOMMUNE

god språkutvikling for alle barn. Ett av hovedmålene i St.meld. nr. 41 er at "alle barn skal få delta aktivt i et inkluderende fellesskap". [Les meldingen her.](#)

St. meld. nr. 23 (2007-2008) Språk bygger broer

Denne meldingen ser på utfordringer og tiltak for å styrke språkopplæringen i et livslagt perspektiv. Meldingen legger til grunn en helhetlig språkpolitikk "med vekt på norskspråklig og flerspråklig mangfold, nordisk språkfellesskap og allsidig fremmedspråklig kompetanse" (ibid:7). [Les meldingen her](#)

St. meld. nr. 16 (2006-2007) ... og ingen stod igjen. Tidlig innsats for livslang læring

Meldingen understreker betydningen av barnehagen som tiltak for å utjevne sosial ulikhet i samfunnet. Hovedmålet i meldingen er at alle barn skal få et godt grunnlag for livslang læring. [Les meldingen her.](#)

Temahefte om språklig og kulturelt mangfold

Temaheftet er et supplement til Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Heftet omhandler barnehagenes innhold, arbeidsmåter og oppgaver i et flerkulturelt perspektiv. Det finnes ingen fasitsvar på hvordan man skal utvikle en flerkulturell barnehage. Heftet har til hensikt å utfordre barnehagens personale til å reflektere kritisk over hvordan mangfold håndteres og blir synliggjort i barnehagens ordinære virksomhet, samt å stimulere til å velge innhold og arbeidsmåter som fremmer likeverd og som ivaretar ulike barns behov. [Les heftet her](#)

Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen

Temaheftet er et supplement til rammeplanen og er særlig knyttet til del 2, «Barnehagens innhold», og kapittel 3.1, «Kommunikasjon, språk og tekst». Språk er avgjørende for læring, sosiale relasjoner og vennskap. På lengre sikt er språkutviklingen avgjørende for å kunne være en deltaker i et moderne demokrati og i et kunnskaps- og utdanningsamfunn. Heftet har til hensikt å motivere og kvalifisere hele barnehagepersonalet til å arbeide med barnas språkutvikling og å vise hvordan barnehagen kan spille en positiv rolle for språkutviklingen til alle barna som går der. [Les bokmålversjon her.](#)

<http://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=17614>

<http://lesesenteret.uis.no/leseopplaering/lesing-i-barnehagen/flerspraaklighet/>

<http://nafo.hioa.no/barnehage/>

<http://www.udir.no/Barnehage/Stotterressurser/Sprak/sprakveileder/>

<http://www.udir.no/Barnehage/Stotterressurser/Sprak/sprakveileder/>

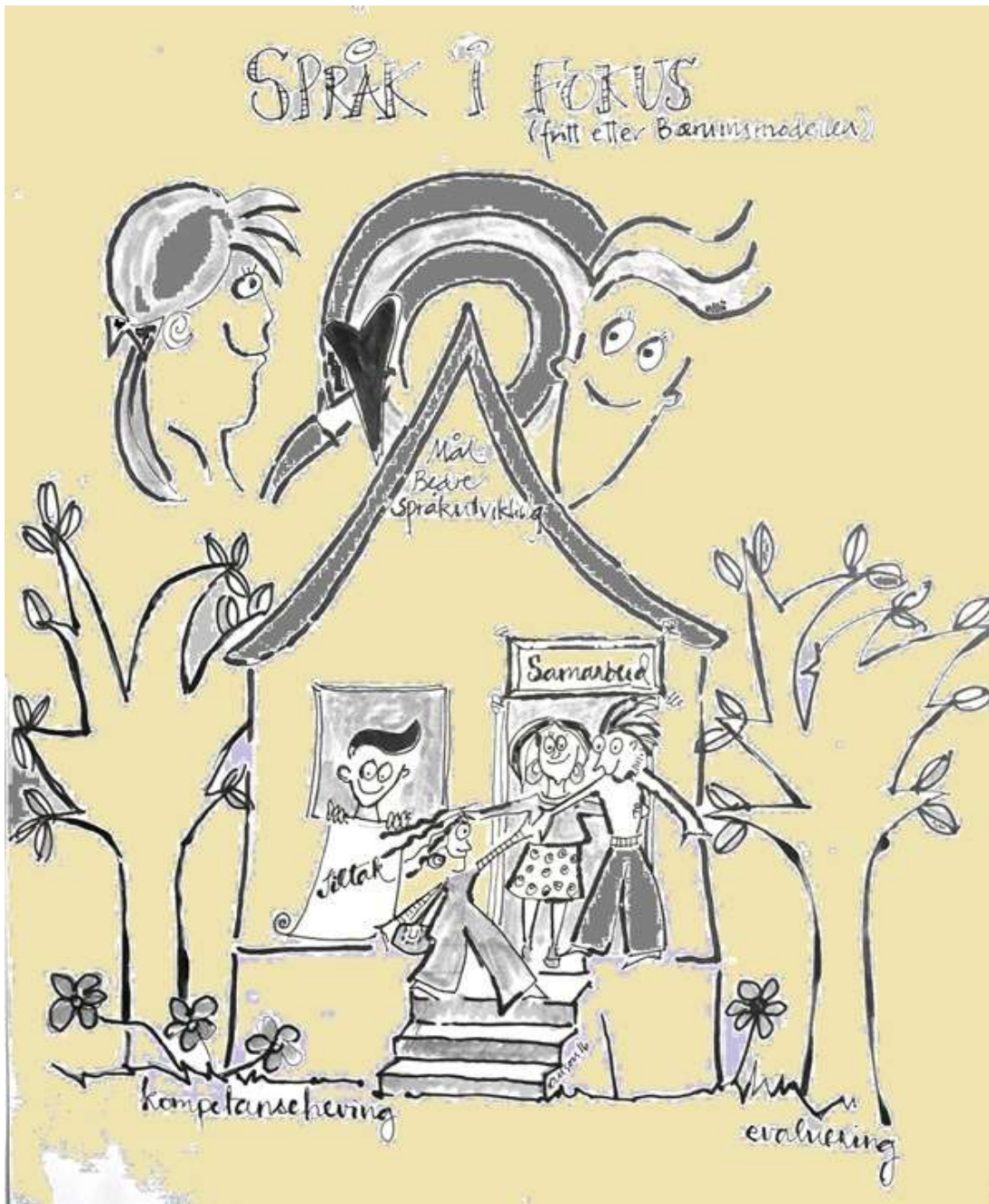
http://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/pedagogikk/temahefter/temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf

MARKER KOMMUNE

Modell for språkoppfølgingen

MARKER KOMMUNE

Mål for det flerspråklige arbeidet i barnehagene i Marker

- Trygg og god start for familiene og enkeltbarnet i tråd gjeldene regler og lovverk.
- Kulturelt og språklig mangfold sees på som en ressurs
- Sikre at førskolebarn får en best mulig tilrettelagt språkopplæring ut fra egne forutsetninger og behov og mulige rammer.
- Sikre gode rutiner for overgangene for minoritetsspråklige
- Sikre faglig og nødvendig kompetanse hos alle ansatte
- Barnehagens plan innlemmes i en overordnet plan for kommunen

Foreldresamarbeid

Rammeplanen:

«I møte med foreldre med minoritetsspråklig bakgrunn har barnehagen et spesielt ansvar for at foreldrene har mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen. Å møte foreldre fra ulike kulturer, både innen det norske samfunnet og fra andre land, krever respekt, lydhørhet og innsikt. Dette forutsetter at personalet er bevisste og tydelige i egen yrkesrolle og trygge på egen kompetanse.»

Foreldre i barnehagene har ulike behov, ønsker og forutsetninger. De har ulik sosial, kulturell og religiøs tilhørighet, de snakker ulike språk og de har ulike livssituasjoner. Alle kommer til barnehagen med ønsker om gode oppvekstmuligheter for barna sine. Det er personalets ansvar å sørge for at alle foreldre blir møtt med forståelse, respekt, åpenhet og tillit i samarbeidet med barnehagen. Samarbeide med foreldrene skjer i den daglige, uformelle kontakten og formelt i foreldresamtaler og foreldremøter.

Mål for samarbeidet (Fra forskrift rammeplan for barnehagens innholds og oppgaver):

- integrere barnet i det sosiale og kulturelle fellesskapet
- støtte barnets helhetlige utvikling basert på egne forutsetninger
- støtte dobbel kulturtilhørighet
- skape et språkstimulerende miljø
- støtte at barnet bruker sitt morsmål
- fremme barnets norskspråklige kompetanse

MARKER KOMMUNE

Grunnleggende verdier i hjem-barnehagesamarbeidet:

- Alle familier vil det beste for sine barn
- Barnehagene har et raust og støttende læringsmiljø
- Familiens mangfold verdsettes og brukes som en ressurs i samarbeidet
- Hjem-barnehagesamarbeidet er basert på gjensidig ansvar, respekt og tillit

Tiltak for samarbeidet :

- Gi foreldrene veiledning om barns språkutvikling og morsmålets betydning og oppmuntre foreldrene til å bruke morsmål hjemme
- Informere om hvordan barnehagen jobber med språkstimulering og hvordan foreldrene er en ressurs i barnets tospråklige utvikling
- Informere om hvilke temaer og aktiviteter barnet skal være med på i barnehagen og oppfordre foreldrene til å fortelle det samme på morsmålet til barna
- Få foreldrene til å hjelpe til med å oversette begrep barnehagene jobber med til morsmålet.
- Barnehagen og foreldre kan samarbeide om bøker som barnehagen bruker, på norsk i barnehagen og på morsmål hjemme
- Invitere foreldre til å lære barnehagen sanger, rim og regler på eget språk
- Sende med bilder fra aktiviteter i barnehagen hjem, slik at foreldre og barn sammen kan snakke sammen på morsmålet om det som skjer i barnehagen

MARKER KOMMUNE

Tiltak barn

A) Flerspråklig perspektiv:

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver stilles det krav til at det kulturelle og språklige mangfoldet i samfunnet skal gjenspeiles i barnehagen:

"Sosiale, etniske, kulturelle, religiøse, språklige og økonomiske forskjeller i befolkningen medfører at barn kommer til barnehagen med ulike erfaringer. Barnehagen skal støtte barn ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger"

En rekke barn har et annet morsmål enn norsk og lærer norsk som andrespråk i barnehagen. Det er viktig at barna blir forstått og får mulighet for å uttrykke seg. Barnehagen må støtte at barn bruker sitt morsmål og samtidig arbeide aktivt med å fremme barnas norskspråklige kompetanse. Morsmålet er viktig for opplevelse av egen identitet og mestring på mange områder.

Alle barn vil ha utbytte av å være i et flerspråklig miljø fordi de i møte med språk som er annerledes enn deres eget, kan bli nysgjerrige på andres språk og mer oppmerksomme på sitt eget.

Alle barn vil profitere på samspill med en voksen eller et annet barn som de deler morsmål med. Sammen med andre med samme morsmål kan barnet få større mulighet til selv å forstå og til å gjøre seg forstått i barnehagehverdagen.

Personalet skal støtte barna i å bruke, vedlikeholde og videreutvikle morsmålet sitt selv om det ikke er andre barn eller voksne som ikke deler deres morsmål i barnehagen. Samtidig skal personalet arbeide aktivt med å fremme barnets norskspråklige kompetanse. Det er viktig å legge til rette for et språkmiljø som fremmer språklig mangfold slik at alle barna utvikler språkene sine på best mulig måte.

Som bidrag i arbeidet med å styrke barnas språkutvikling på morsmål og norsk, kan barnehagen gjennomføre flere praktiske tiltak. Foreldre eller flerspråklige ansatte kan være viktige ressurser i dette arbeidet.

Eksempler på hvordan språklig mangfold kan synliggjøres (Veileder s.32):

- Barnas navn skrevet på flere skriftspråk på garderobeplassen
- Skilt i barnehagen på ulike skriftspråk, f.eks. navn på avdelingen og velkommen
- Ordlister på flere skriftspråk, f.eks. sentrale ord som brukes hyppig i hverdagen
- Ukas ord, det vil si ett ord barna lærer på flere språk hver uke f.eks. å hilse, å takke, å telle og ord knyttet til temaet barna arbeider med

MARKER KOMMUNE

- Dagens bilde, det vil si at et bilde av noe som har skjedd i løpet av dagen, blir hengt opp, og at en kort tekst blir skrevet på flere skriftspråk
- Sanger på ulike språk
- Rim og regler på ulike språk
- Utkledningstøy som representerer forskjellighet
- Leker som representerer forskjellighet
- Lek med dyrelyder på ulike språk
- Globus og kart sentralt plassert, og aktiv bruk av globus og kart i samtaler i hverdagen

SKATTERISTA, SNARKEPARKA OG SPRÅKPOSER
KAN VÆRE GODE PEDAGOGISKE VERKTØY,

MEN DU ER DEN ALLER VIKTIGSTE
I BARNAS SPRÅKTILLEGNEELSE!!!!

B) Språkstimulerende tiltak: -formelle/ uformelle

Generelt

Tidlig og god språkstimulering er viktig for å gi barn et redskap for å forstå, uttrykke seg, delta aktivt i et fellesskap og lære å lære. Barn som er omgitt av mye språk og blir snakket masse med har bedre betingelser for å utvikle språket. I barnehagen må vi tilby et rikt språkmiljø hvor barna får tilgang til bøker, lek, aktiviteter, konkrete, bilder og samtale. Barn lærer gjennom både formelle og uformelle aktiviteter.

Vi må legge til rette for gode språkmiljøer der den voksne må være lyttende, en god samtalepartner, undre seg sammen med barna, og bygge på barnas initiativ, erfaringer og nysgjerrighet.

Ved å sette ord på det vi gjør i her-og-nå situasjoner og i samspill med barna, får de en praktisk erfaring og større forståelse av ord og begreper. Barn lærer av andre barn og gode rollemodeller i lek og annen aktivitet.

Alle må lære gjennom å gjøre, så viktig at voksne er bevisst e på hvordan de bruker språket i det daglige. Rutinesituasjoner er «rike» språkstunder.

Vær raus med ros! I alt språkarbeid skal vi fokusere på hva barnet mestrer og ikke det barna ikke mestrer.

MARKER KOMMUNE

Formelle lærings situasjoner

- Barn bruker alle sine sanser når man skal lære seg et nytt språk (hørsel, syn, lukt, smak, føler). Man lærer med hele kroppen
- Glade og trygge barn er en forutsetning
- Man skal leke inn det nye språket
- Å jobbe to- og tredimensjonalt gjør at språket blir en levende opplevelse, og språkinnlæringen blir veldig konkret. Det gir barna større muligheter til å forstå og lære nye ord og begreper

SE, HØR
OG GJØR!

LE, LEK
OG LÆR!

VERKTØY SOM BRUKES I BARNEHAGEN

- SPRÅKKISTA: her finnes det konkret og spennende materiell, spill, magnettable, veiledningshefte og CD med sanger, rim og regler. Språkkista er et verktøy og en inspirasjon i det daglige arbeidet med språkstimuleringen. Språkkista er bygget opp over 10 ulike temaarbeider, som alle er velkjente fra barnehagen og tilpasset «barnehageåret». Til hvert tema er det forslag til et utvalg aktiviteter, sanger, rim og regler, og tips til aktuelle barnebøker. Til språkkista hører også med «BOKA M!»). Den er barnets egen arbeidsbok og kan brukes som en dokumentasjon på barnets og barnehagens arbeid. Den blir en ekstra støtte i foreldresamarbeidet, og som en inspirasjon og motivasjon for barnet selv.
- SNAKKEPAKKA: er et språkutviklingsverktøy for barnehager. Snakkepakka har rundt 140 gjenstander, spill og bøker og ca. 300 praktiske tips til hvordan gjenstandene kan brukes i leker, regler og rim, sanger, bøker, spill, eventyr, historier og fabler. Veiledningshefte er delt inn i ulike temaer med nøkkelord, språklig bevissthet og forslag til aktiviteter.
- SPRÅKPOSER: gjør det hele litt mer «magisk» og spennende. Språkposer blir anbefalt både som bruk i språkkista og snakkepakka. Man fyller da konkreter i språkposen som passer til temaet. Man kan også ha hengende ferdige språkposer på avdelingen med for eksempel konkreter til eventyr, sanger, rim og regler.

MARKER KOMMUNE

- IKT/NETTRESSURSER
  - Det finnes forskjellige app' er som:
    - App til språkkista
    - Bøker som Karsten og Petra
    - Bøker om Lillesøster
    - Sirmania
    - Propell
  - <http://www.morsmal.no/> Morsmål- en nettside om betydningen av morsmål og flerspråklighet. Tema under nettsiden er lover og regler, brosjyrer etc. , oversatt til ulike språk
  - <https://www.deichman.no/> Det flerspråklige bibliotek
  - <http://nafo.hioa.no/> Nafo, Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. har masse stoff om flerspråklig arbeid i barnehage og skole
  - <http://decentius.hit.uib.no/lexin.html> Lexin (flerspråklige ordbøker på arabisk, kurdisk, tyrkisk, thai, somali, polsk m fl)
  - <http://gandalf.uib.no/lexin/bildetema/> Bildetema, flerspråklig og interaktiv og illustrert ordbok
  - <http://sprakloyper.uis.no/category.php?categoryID=17614> Kompetanseheving personalet i barnehagen,

Uformelle lærings situasjoner

Veileder fra Utdanningsdirektoratet «Språk i barnehagen. Mye mer enn bare prat» har mange gode eksempler på arbeid med språk i hverdagen.

SPRÅKUTVIKLENDE SAMTALER:

- Mange gode hverdagssituasjoner hvor man kan ha språkutviklende samtaler bl.a. lunsj, sandkassa, turer, stellesituasjon, samlinger og ved boklesing.
- Avhengig av ro rundt samtalen, lettere i mindre grupper med få barn
- De voksne kan starte samtalen ved å stille spørsmål til barna, ikke ja/nei svar, ikke for lange spørsmål
- Voksne må innby til samtale, være fokusert på samtalen, og alle barn må bli invitert til samtalen
- Må lese mye mer kroppsspråket på de minste barna

SPRÅKUTVIKLENDE FORTELLINGER:

- Eventyr
- En episode eller historie
- Barn forteller hva de har opplevd enten hjemme eller i barnehagen
- Viktig med samarbeid, kjenne til hverandres historier, spesielt hos de yngste barna
Innlevelse, mimikk, tonefall og kroppsspråk
- Samtalen bør inneholde Innledning, hoveddel og avslutning
- Viktig å bruke konkreter på de minste, og de formidlet selv fortellinger i større grad av tonefall

MARKER KOMMUNE

BRUK AV SPRÅK I BARNAS AKTIVITETER OG OPPLEVELSER:

- Turer bl.a. butikkbesøk
- Bruke alle sanser
- Viktig å forberede barna på aktiviteter
- Gjerne sette ord på opplevelser eller aktiviteter både før, under og etter

SPRÅKTILEGNELSE GJENNOM LEK:

- Mye i rolleleken
- Gode språksteder er dokkekroken
- Barna lærer også å dele og samarbeide
- Viktig at vi ikke forstyrrer leken, men gir den ro og mulighet til å utvikles. Det ser vi best i smågrupper
- Vi voksne må også følge med i leken, så kommunikasjonen skjer på en positiv måte, ikke noen blir utestengt, får samme type roller f.eks. hund hvor man blir lite språklig aktiv

BØKER OG SPRÅKLIG BEARBEIDING AV INNHOLDET:

- Tilpasse bøkene til barna
- Barna lærer seg nye ord og begreper og utvider ordforrådet
- Fenger de fleste. Ufordringen er at gjerne kommer det mange til når man leser, blir da lett forstyrret
- Skal det være optimalt utbytte er det viktig med liten gruppe og ro
- Vi voksne må ha innlevelse, og gjøre boka spennende og gjerne kunne boka godt
- Stoppe opp og «snakke» om boka

ARBEID MED ORD OG BEGREPSFORSTÅELSE:

- Stoppe opp og utforske nye ord
- Viktig å konkretisere og visualisere ord og begreper
- Bevisstgjøre barn at samme ord kan ha forskjellig mening
- Mange uttrykk vi bruker kan være vanskelig å forstå for barn

SPRÅKLIG BEVISSTHET OG SKRIFTSPRÅKSTIMULERING:

- Leke med språkord
- Lytte til lyder og rytmer
- Synge sammen med barna
- Lar barna bli kjent med bokstavene

MARKER KOMMUNE

Tiltak personalet

Personalet er barnehagens viktigste ressurs. Positive holdninger, kunnskap og kompetanse er en forutsetning for å lykkes i det arbeidet som introduksjonsplanen beskriver. Personalets grunnsyn må være at en flerkulturell barnehage er en berikelse som gir alle barn og voksne mulighet til å utvikle sine perspektiver og sin respekt og forståelse for andre språk og kulturer.

Hver enkelt barnehage har ansvar for å bygge opp personalets flerkulturelle kompetanse og skape en felles plattform med gode holdninger og verdier. Med utgangspunkt i kritiske refleksjoner over egne verdier og handlinger åpnes det for diskusjoner om hvordan mangfold håndteres, hvordan likeverd fremmes og hvordan samarbeid ivaretas.

Personalet trenger også kunnskap og kompetanse. Kompetansehevingstiltak i barnehagene bør i tillegg omfatte kjennskap til barnas hjemland, språk, kultur og religion, kunnskap om det å være flyktning og de utfordringene det byr på, kunnskap om tospråklighet, foreldresamarbeid, bruk av tolk og så videre. Det er viktig at personalet er bevisst at de er rollemodeller for barna. Personalet må i ord og handling vise de samme holdningene som de ønsker at barna skal ha. Barna må få erfare at vi er forskjellige og at virkeligheten oppfattes forskjellig ut fra hvilket ståsted man har. Samtidig er det viktig at personalet fokuserer like mye på likheter som på ulikheter mellom kulturer og mennesker.

Kompetanseheving av hele personalet i barnehagen gjennom satsningen, språkløyper. En nasjonal strategi for språk, lesing og skriving 2016-2019. «Kompetanseutviklingspakken Språk og leseaktiviteter presenteres leseaktiviteter for **alle** barnehagebarna. Det vil si både yngre og eldre barn, gutter og jenter, minoritetsspråklige og barn med norsk som morsmål, og barn med språkvansker. Noen av disse barna vil ha et særlig språklig utbytte av å bli inkludert i leseaktiviteter, og alle vil ha glede av det.»

Samarbeid mellom helse-barnehage og skole

Vi ønsker at planen skal bygge på en helhetlig tiltakskjede som skal følge barna fra helsestasjon, til barnehage og over i skolen.

På Marker helsestasjon innkalles flerspråklige barn på lik linje som alle inn til konsultasjon ved 2-4- og 6-årsalder, med særlig fokus på språk og språkutvikling.

Ved 2-årskonsultasjonen utføres «SATS 2». Ved 4-årskonsultasjonen brukes «SPRÅK 4» for alle barn, som verktøy for å kartlegge språket. Ofte blir det vanskelig å gjennomføre disse språktestene på flerspråklige barn.

MARKER KOMMUNE

I barnehagen i Marker kommune skal vi prøve ut testen NYA SIT. Det er en grammatisk test der hensikten er å bedømme barns evne til å forstå det norske språket.

NYA SIT vil gjøre oss bedre i stand til å bedømme barnets språkforståelse og da særlig med fokus på flerspråklige barn. Det er også aktuelt for helsestasjonen å ta i bruk NYA SIT.

Ved bekymring eller usikkerhet kontakter helsesøster, etter samtykke fra foreldrene, barnehagen. Da kan barnehagen foreta en grundigere kartlegging av språket.

Når det kommer et barn til helsestasjonen som ikke går i barnehage og det er bekymring eller usikkerhet om språkutviklingen, kan helsestasjonen ta kontakt med kommunal spesialpedagog for kartlegging.

Hvis barnet ikke går i barnehage, informerer helsestasjonen om barnehagetilbudet i Marker og oppfordrer foreldrene sterkt til å søke barnehageplass til barnet.

MARKER KOMMUNE

Teoretisk forankring

Alder	Språkforståelse	Språkproduksjon	Forslag til arbeidsmåter
0-1 år	<p>Nyfødte barn foretrekker mennesker ansikt og stemmer og snur seg etter stemmer ved 3 måneders alder. Barnet snur seg etter lyd i 6 måneders alder.</p> <p>Språket blir viktigere i kommunikasjonsspillet. Mellom 7 og 12 måneder forstår barn enkelte ord knyttet til situasjonen og gir respons på eget navn.</p>	<p>Gråter og har kurrelyder. Nærmere 6 måneders alder babler barnet med flere lyder, b, p og m – sammen med vokallyder: "ma-ma".</p> <p>Lager lyder med språkets intonasjon i 7 mnd alder og får det første ordet nært knyttet til situasjonen rundt 1 års alder.</p>	<p>Fokuser på hvordan du som voksen bruker språket. Vær bevisst taletempo og uttale. Utnytt alle rutine-situasjoner, tellesituasjoner, av- og påkledning, mål-tider til å snakke med barnet. Sett navn på det du gjør sammen med barnet- vær viss på at barnet forstår hva ordet betyr.</p>
1-2 år	<p>Peker på bilder i bøker på oppfordring. Kan følge enkle språklige opp-fordringer sammen med kroppsspråk. Følge enkle oppfordringer knyttet til situasjonen f.eks. Kan jeg få bilen?</p> <p>Lytter til lesing og peker på bilder. Mellom 1,5 og 2 år er det viktigere at barn har godspråkforståelse, enn at de snakker mye.</p>	<p>Tilegner seg flere ord og begynner å kombinere dem rundt 1,5 års alder.</p> <p>Mestere flere konsonanter, særlig først i ord. 1,5 åringer har 20-50 ord og bruker disse til å kommunisere med.</p> <p>Ordspurt når ordforrådet overstiger ca 50 ord, hvor barn aktivt spør etter navn på gjenstander.</p>	<p>Fokuser på hvordan du som voksen bruker språket. Vær bevisst taletempo og uttale. Utnytt alle rutine-situasjoner, tellesituasjoner, av- og påkledning, mål-tider til å snakke med barnet. Sett navn på det du gjør sammen med barnet- vær viss på at barnet forstår hva ordet betyr.</p>
2- 3 år	<p>Kan følge to oppfordringer – "hent eplet som ligger på bordet". Forstår meningsmotsetninger som stor/liten. Interesse for rim og regler. Liker å bli lest for.</p>	<p>Deltar i sanglek, rim og regler. Bruker spørreordet "hva". Har ord for det meste og begynner å bruke pronomen og preposisjoner. Bruker 3 – ords setninger 3 – åringer har ca. 1000 aktive ord.</p>	<p>Fokuser på hvordan du som voksen bruker språket. Vær bevisst taletempo og uttale. Utnytt alle rutine-situasjoner, tellesituasjoner, av- og påkledning, mål-tider til å snakke med barnet. Sett navn på det du gjør sammen med barnet- vær viss på at barnet forstår hva ordet betyr.</p>

Alder	Språkforståelse	Språkproduksjon	Forslag til arbeidsmåter
3-4 år	Forstår enkle hv-spørsmål og nektede setninger. Forstår enkle sammenhenger: hva gjør du når du er sulten? Forstår farge-, form-, og størrelsesord.	Kan bruke språket til å uttrykke meninger, ønsker og følelser. Språket blir en viktig del av leken. Leker og tøyser med språket, interessert i rim. 4-åringene kan bruke rundt 2000 ord aktivt.	Vær en aktiv samtale-partner med barnet. Bruk spill og puslespill for å lære begreper og øke språkforståelsen. Snakk i fullstendige setninger, bruk adjektiv, preposisjoner og navngi farger. Utvid samtalen og gi samtalen mer innhold ved å ta med fakta, sammenligninger og reflekter over ulike opplevelser.
4-5 år	Forstår det meste som blir sagt. Følger kompliserte oppfordringer. Forstår gradbøying av en del adjektiver. Kan klassifisere begreper, f.eks. mat og dyr	Har ordbøying, voksen syntaks og uttaler stort sett språklyder korrekt. Kan forklare ords meninger: "hva er å sove" og kan fortelle om egne erfaringer i nåtid og fortid på en forståelig måte. 5-åringene kan bruke 4000 ord aktivt.	Gi barna varierte og positive erfaringer med å bruke språket. Ta initiativ og legg til rette for opplevelser og nye erfaringer. Bruk gjerne smågrupper.
6-8 år	Forstår abstrakt språk. Følger komplekse instruksjoner. Forstår dobbeltheter, f.eks. gåter og vitser	Samtaler på en ganske voksen måte. Stabil mestring av tids- og mengde -begreper. Utvikler skriftspråk.	

Den tause perioden.

Når barnehagen ikke har tospråklige assistenter eller andre ansatte som behersker barnets morsmål er det viktig å tilrettelegge for metoder som bidrar til å øke barns muligheter for forståelse og deltakelse i hverdagen. Man kan for eksempel legge til rette for lek og aktiviteter som synliggjør barnets ressurser framfor barnets manglende norskspråklige ferdigheter. Barna som ikke uttrykker seg verbalt på norsk kan likevel sitte inne med et stort ordforråd, og kan forstå mye av kommunikasjonen som foregår i omgivelsene. Disse barna må få mulighet til å vise at de forstår selv om de ikke er klare for å uttrykke seg verbalt på norsk enda. Dette kan være aktiviteter hvor barna kan vise med handling at de forstår. F.eks.: "Kan du hente et glass?", "kan du gi meg en ball?" Slike aktiviteter kan legges opp som en lek, implementeres i dagligdagse situasjoner eller benyttes i formelle lærings situasjoner som samlingsstund. Dette er også aktiviteter man kan bruke på alle barna i barnehagen.

MARKER KOMMUNE

Kildehenvisninger

Lov om barnehage

Rammeplan for barnehagen, UDIR

Språk i barnehagen-mye mer en prat, UDIR

Ressurshefte for flerspråklige arbeid i barnehagen, NAFO.

I praksis: flerkulturell opplæring. NAFO

Flerspråklig arbeid i barnehagen, UDIR

Lær meg norsk, Lesesenteret, UIS.

Tidlig språkstimulering og livslang læring – en kunnskapsoversikt, UDIR.

Minoritetsspråklige barn i barnehagen – en veileder fra Hvaler kommune

MARKER KOMMUNE

Vedlegg 1

FORBEREDELSE VED NYTT BARN	NÅR	ANSVAR
Finne ut mest mulig om familien, familiesituasjonen, hjemland. Hvilken type flyktning.	Ved opptak	Styrer
Forberede personalet på å ta i mot et nytt barn ved å si litt om barnets bakgrunn og eventuelt skape forståelse for det å være ny i landet.	Etter innmelding	Styrer
Skaffe seg informasjon om hjemlandet, kulturen og morsmålet (ikke gitt at dette gjelder for den innmeldte familien) Velkomstbarn/oppstarts brev (bør vurdere om det skal oversettes)	Før oppstart	Styrer/ Pedagogisk leder
VELKOMSTSAMTALEN		
Avtale tid og sted med barnehagen og foreldre		Styrer/ Pedagogisk leder
Vurdere behov og eventuelt avtale med tolk		Styrer/ Pedagogisk leder
Innkalle foreldre		Styrer
VELKOMSTSAMTALEN (se vedlegg) Momenter for møtet: <ul style="list-style-type: none"> • Presentasjon av tilstedeværende • Ønske velkommen til barnehagen • Orienterer om hensikten med møtet og hvor lang tid møte vil ta • Opplyse om at barnehagen orienterer om barnehagetilbudet og ønsker å innhente opplysninger om barnet for å kunne legge best mulig til rette for barnet • Informere kort om barnehagens retningslinjer • Gjøre foreldre oppmerksomme på at opplysninger blir skrevet ned og oppbevart i arkivet • Gjennomgang av skjemaer for opplysninger om barnet (vedlegg 2) • Nødvendig helsemessig opplysninger/informasjon	Ved oppstart	Styrer/ Pedagogisk leder
KARTLEGGING AV SPRÅKFERDIGHETER <ul style="list-style-type: none"> • Barnehagen vil observere, dokumentere og vurdere for å finne ut av barnets ferdigheter. Eventuelt bruke standardisert kartleggingsmateriell. (vær obs! i forhold til minoritetsspråklige) • Informere foreldrene om at barnehagen kartlegger alle minoritetsspråklige barn		Pedagogisk leder/refleksjon i personalgruppa
OPPFØLGING		
Oppstartsamtale Vurdere bruk av tolk Vis gjerne bilder av barnets hverdag for bedre forståelse, innblikk og kommunikasjon	2-3 uker etter oppstart	Pedagogisk leder/styrer

Laget på grunnlag av Hvaler kommune sin veileder

MARKER KOMMUNE

Vedlegg 2.

Del 1: Basisopplysninger om barnet	
Etternavn:	Fødselsdato:
Fornavn:	Fødeland:
Jente ☐ Gutt ☐	Morsmål:
Adresse:	Statsborgerskap:
Postnummer:	Postadresse:
Evt. Ankomstdato til Norge:	Religion:
Familie	
Mor:	Morsmål:
Skolegang/yrke fra hjemlandet:	
Arbeidssted/skole i Norge:	
Telefon:	
Far:	Morsmål:
Skolegang/yrke fra hjemlandet:	
Arbeidssted/skole i Norge:	
Telefon:	
Søsken:	Født:
1	Født:
2	Født:
3	Født:
4	Født:
5	Født:

Del 2: Språk - (foreldrenes vurdering)

1. språk (morsmål): _____ Er dette et
skriftspråk: Ja Nei

FLYTENDE	GODT	LITT	INGENTING
Kommentar:			

MARKER KOMMUNE

2. språk _____

FLYTENDE	GODT	LITT	INGENTING
Kommentar:			

3. språk _____

FLYTENDE	GODT	LITT	INGENTING
Kommentar:			

Del 3: Opplysninger om barnet.

Hvilket/hvilke språk kommuniserer familien på hjemme?

Har barnet gått i barnehage tidligere? Eventuelt hvor lenge

Har barnet norsktalende venner?

MARKER KOMMUNE

Er barnet med på fritidsaktiviteter?

Kultur/religion

Er det noe familiens kultur/religion som du vil barnehagen bør vite om? (f.eks. i forhold til mat, høytider, etc.)

Er det noe barnet ikke kan spise:

Hva liker barnet å spise:

Er det noen merkedager, høytidsdager eller andre viktige datoer som barnehagen bør markere:

Er det forskjeller på oppdragerkultur som det kan være viktig å snakke sammen om:

MARKER KOMMUNE

Helse.

Har barnet noen helseproblemer som barnehagen bør vite om? (spesielt viktig er syn og hørsel):

Er det andre opplysninger barnehagen bør kjenne til (i forhold til talevansker, migrasjonshistorie (eks flykningbakgrunn) eller annet)?:

Hva liker barnet å gjøre?

Er det noe spesielt barnet ikke liker/er redd for?

MARKER KOMMUNE

Eventuelt.

Tilstede på samtalen:

Dato/sted

Underskrift foreldre

Underskrift av pedagogisk leder

(Laget på grunnlag veilederen til Hvaler kommune)